

què no es discerneixen ni la qualitat ni el grau de fiabilitat de les fonts d'informació que es mobilitzen, i en què no se cita la bibliografia de referència sobre la matèria objecte d'estudi, no es correspon per res a la descripció, l'anàlisi i la interpretació fonamentades i convincentes que caracteritzen (o haurien de caracteritzar) la recerca. Entre molts altres exemples possibles, en proporcionen evidències incontestables els nombrosos fragments en què predominen observacions que queden completament fora de lloc (de l'estil de «cal dir que trobo totalment escassament i justificat que Montserrat Casals reunís tota l'obra teatral de l'autora i decidís publicar-la sota el títol d'*El torrent de les flors*, el qual fou inspiració i motivació de Joan Sales», p. 32); els apartats sense sentit com «La meua recepció crítica d'*Incerta glòria*» (p. 42, la cursiva del demostratiu és meua); els comentaris sobre les dades de la mena de «les estades d'Obiols a Ginebra o de Rodoreda a Viena juguen en la meua contra, pel que fa a l'estudi de les influències, perquè, òbviament, no queden reflectides enlloc» (p. 95), o el fet de posar de costat, a les referències (ps. 66-70), la Viquipèdia, un programa de TV3 i les actes del Congrés Internacional Mercè Rodoreda celebrat l'any 2008. Estalviem explicacions addicionals que només confirmarien la naturalesa d'un treball que no supera el llistó acadèmic bàsic. Un treball en què les dades, proporcionades en annex, i l'esperada, per coneguda, conclusió que Obiols i Sales «van aconsellar, acompanyar i aconhortar» l'autora en el procés d'elaboració dels seus textos «però ella hi tingué sempre la darrera paraula», no basten per compensar el flac favor que el conjunt fa als estudis literaris rodooredians (i de retruc, catalans). Mercè Rodoreda, en una afirmació que convidaria recordar abans d'emprendre qualsevol projecte d'investigació, va deixar escrit que allò que hom ha de cuidar i que s'ha d'ocupar de garantir, per damunt de tot, és l'obra ben feta. L'estudi de la seva, admirable fins i tot en uns escrits de joventut que mostren la recerca d'una veu pròpia o en les cartes d'uns anys més que difícils, no es mereix menys.

Manuel de Pedrolo, una mirada oberta

ANTONI MUNNÉ-JORDÀ
Fundació Manuel de Pedrolo
amunnejorda@gmail.com

D. A. (2019): Diversos autors, *Manuel de Pedrolo, una mirada oberta. Noves perspectives crítiques i didàctiques*, Anna M. Moreno, Francesco Ardolino i Jordi Malé (curs.), Lleida: Aula Màrius Torres i Pagès editors; «Trossos» 11.

El centenari del naixement de Manuel de Pedrolo, celebrat al llarg de l'any 2018, va originar tota mena d'actes i commemoracions, conferències i debats, represen-

tacions teatrals i recitals poètics, festivals de literatura de gènere i exposicions. En l'aspecte més perdurable, és de remarcar la vintena llarga de reedicions d'obres introbables de l'escriptor, fins i tot l'edició d'un inèdit, i la publicació d'estudis actuals, dos dels quals producte de simposis universitaris. El segon d'aquests encontres, les jornades internacionals «Manuel de Pedrolo, una mirada oberta», esdevingudes el 24 i el 25 d'octubre a Barcelona i el 26 a Lleida, és el que va donar lloc al volum que ressenyem aquí. Convé destacar aquest esplet d'edicions, perquè és part de l'obra que queda i fructifica, passades les celebracions del centenari.

Val a dir que dues iniciatives destacades i perdurables entorn de l'Any Pedrolo van ser la digitalització de totes les seves obres, a càrrec de la Càtedra Màrius Torres, de la Universitat de Lleida, i la traducció de *Mecanoscrit del segon origen* a l'anglès, a càrrec de Sara Martín Alegre, amb la consegüent publicació a Wesleyan University Press de Nova York; totes dues iniciatives són comentades pels respectius responsables a les pàgines del volum que ressenyem.

Com anuncia el subtítol, aquest volum ofereix «noves perspectives crítiques i didàctiques», que convé esperar que situaran l'obra de Pedrolo al lloc privilegiat que mereix, originaran nous estudis i investigacions i bandejaran tòpics indocumentats. Certament hi ha intervencions que obren noves perspectives i que donen visions radicalment inèdites de l'obra pedroliana, al costat d'algunes, poquíssimes i diríem que inevitables, més de compromís però tanmateix respectables i regraciadores, i el conjunt és altament suggeridor i enriquidor. En aquesta ressenya purament informativa fora inconvenient fer distincions, i així oferim un repàs de primera lectura testimonial de totes les aportacions.

Una introducció orientativa dels curadors obre el volum, dividit en dues grans seccions, Crítica i Didàctica. La primera secció mostra una visió general a càrrec d'Anna Maria Villalonga, comissària de l'Any Pedrolo, «Manuel de Pedrolo, un escriptor fora del temps», que situa l'autor com un «clàssic universal que honora com ningú la tradició literària en llengua catalana». Jordi Ginebra presenta l'apartat de la llengua, «Pedrolo i la llengua: una primera aproximació», i remarca que l'escriptor «va “problematitzar” poc la qüestió de la llengua». A l'apartat de la narrativa, Víctor Martínez-Gil («Manuel de Pedrolo i les formes de la ficció especulativa») constata «la fidelitat creadora de Pedrolo als gèneres de filiació no mimètica, des dels anys cinquanta fins als seus darrers llibres»; Àlex Martín Escribà («Manuel de Pedrolo, teixit en negre») afirma que l'autor continua «utilitzant els motlles d'aquesta literatura [negra] al llarg dels anys setanta com uns nous intents d'experimentació»; Elisabet Armengol («La narrativa de gènere eròtic en Manuel de Pedrolo: una força alliberadora») conclou que «el seu objectiu no és despertar ni suggerir un desig sexual, sinó desprendre una reflexió a partir d'aquestes situacions»; Jordi Coca («Una lectura de *Totes les bèsties de càrrega*») s'estima més referir-s'hi «com una al·legoria que no pas com un símbol o una metàfora», i Patrizio Rigobon («La història vista per Daniel Bastida. La guerra i la postguerra a la sèrie Temps Obert») explica que aquest cicle literari «permet a l'autor estudiar totes les variables existencials i existencialistes que

s'allunyen i s'atansen a la pròpia autobiografia». Sobre la poesia, Anna Perera Roura («“Dos amants es fan còmplices d'un sol goig.” Erotisme i feminitat a *Eròtica XX* de Manuel de Pedrolo») explica que el poemari «ofereix l'expressió d'una sexualitat alliberada i alliberadora, [...] això és el que atorga al llibre el component trencador». Del teatre («El teatre de Manuel de Pedrolo a través de l'*Epistolari* [1997]»), Ramon X. Rosselló pensa que «caldria relativitzar la idea d'una primera etapa de peces de tempteig, ja que des del primer moment veiem un dramaturg interessat i actiu en la difusió dels seus primers textos». Sobre els diaris, Anna Esteve («“Encara que sigui un diari com aquest...” Aproximació als *Diaris* de Manuel de Pedrolo») considera que «el segarrenc té molt clar que en posar-se a escriure els seus *diaris* està fent literatura», i Octavi Martí («Pedrolo, espectador normal. Els comentaris sobre cinema als *Diaris*») opina que l'escriptor té «unes preocupacions al cap, té unes obsessions que li són pròpies i que li fan veure els films a través d'un filtre que no sempre és el més adequat». Sobre els articles, Antonio Baños («Pedrolo a la premsa: la incomoditat permanent») remarca que «Pedrolo ens recorda que cada vegada que hi ha hagut moviments d'Europa favorables a l'emancipació de les nacions, els catalans o no hem tingut força, o no hem sabut fer-ho, o l'hem espifiada», i Francesc-Marc Álvaro («Pedrolo, columnista de combat») el considera «un *outsider* militant que aixeca la bandera minoritària en aquells moments i que, alhora, exerceix de contundent consciència crítica del catalanisme». De les traduccions, Alba Pijuan Vallverdú («Manuel de Pedrolo, traductor de teatre») mostra que «va afavorir que l'espectador català pogués gaudir en primícia i gairebé contemporàniament de les darreres novetats del gènere dramàtic de la literatura francesa i anglesa», i Sara Martín Alegre («Procés d'internacionalització insuficient: la traducció militant i l'experiència d'apropar *Mecanoscrit del segon origen* al món anglòfon») narra com va traduir el *Mecanoscrit* a l'anglès perquè «penso que encara no s'ha explicat prou bé Pedrolo al món en altres llengües». Dins l'espai audiovisual i digital, Sandro Machetti Sánchez («Vint mil planes en cerca d'adaptador: les dissorts de Pedrolo i la creació audiovisual») s'estranya que «amb aproximadament 90 obres, fins a la data d'aquesta ponència tan sols en trobem onze resultats [d'adaptacions audiovisuals], i en cap va participar com a adaptador o guionista»; Júlia Ojeda Caba («Acte de presència: Pedrolo a la xarxa») remarca que arran de l'Any Pedrolo «Experts pedrolians i lectors aficionats poden endinsar-se en l'univers de l'autor des de totes les perspectives possibles», i Joan R. Veny-Mesquida («Aportacions digitals de la Càtedra Màrius Torres a l'Any Pedrolo») informa que, entre altres fons, la Càtedra «ha digitalitzat els materials de la Fundació Pedrolo i de la Biblioteca de Catalunya [...] i té un conveni signat [...] per dur a terme la digitalització dels de la censura». La secció de Didàctica s'obre amb una visió general a càrrec de Carme Arenas («L'obra pedroliana i la seva contribució en el desenvolupament d'un públic lector»), que conclou que «podem afirmar que el seu objectiu de crear un públic lector en català prou divers com es mereix tota literatura normal, Pedrolo el va aconseguir i el públic lector li va ser un fidel entusiasta». A l'apartat

de les edicions, Carme Ballús («Manuel de Pedrolo i els joves») desfà un mite sobre el *Mecanoscrit*: «Si algú pensa que els joves el llegeixen senzillament perquè els ho han recomanat a classe, oblida un aspecte fonamental: els nostres nois i noies en general llegeixen poc, però quan ho fan, són molt crítics amb allò que se'ls proposa. I si una proposta no els atrau, està sentenciada»; Marcel Fité («Memòria i actualitat de *Trajecte final* i *Domicili provisional*») se sorprèn de «l'actualitat i la modernitat d'alguns temes que plantegen, sobretot tenint en compte que foren escrites a la primèria del darrer terç del segle passat»; Anton Carbonell («El teatre de Manuel de Pedrolo a l'aula») remarca que «cal oferir, d'entrada, una contextualització del teatre de Pedrolo, que en faciliti la lectura i que en permeti l'aprofitament didàctic», i Núria Martí Constans («La Lectura Fàcil: Pedrolo a l'abast de tothom») justifica la necessitat d'aquest material perquè «més del 30 % de la població té dificultats lectores». I a l'espai audiovisual Jaume Cela («Pedrolo. *Mecanoscrit del segon origen*») remarca la utilitat de «veure les seqüències inicials de la destrucció del poble del *Mecanoscrit* a la pel·lícula i al còmic i comparar-les amb la manera que té Pedrolo de fer-nos arribar els efectes d'aquesta destrucció», i Roser Jurado Regué («Experiència d'aula: *booktrailers* de *Joc brut*») conclou que «La realització dels *booktrailers* ens va fer evidenciar la necessitat de promocionar la lectura a través de les noves tecnologies, fent-la més engrescadora».

El volum és amanós, ben imprès i agradable de llegir, amb una imprescindible tasca d'edició que remarca en nota, quan cal, la referència del treball específic que dins el volum es refereix a algun tema que alludeix el text que llegim. En pocs casos trobem inadvertències de correcció. Els vint-i-cinc articles són en una immensa majoria referències imprescindibles que quedaran per a qualsevol aproximació posterior als diferents aspectes de l'obra pedroliana. Hi ha les inevitables lamentacions per les injustícies evidents, però sobretot el to de les intervencions és de positiva valoració d'una obra inqüestionable, allò que en podríem dir aspectes de nova observació i una actualitzada informació de la feina feta en camps com la digitalització de tota l'obra, que finalment és a l'abast de qualsevol lector o estudiós. En definitiva, un estat de la qüestió força exhaustiu, i sobretot una incitació a noves descobertes. La sensació de la lectura és que, juntament amb tantes iniciatives dutes a terme al voltant del centenari, finalment s'ha posat Pedrolo al lloc que li pertoca. Ara només falta que tota aquesta informació i aquesta valoració no es quedin tancades dins el clos dels interessats i convençuts.